

УДК 7.01/.02:39(=161.2):712+727:069](477)

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.36.25>

ДИЗАЙН-КОНЦЕПЦІЇ ХУДОЖНЬО-ПРОЄКТНИХ ОБРАЗІВ УКРАЇНСЬКИХ СВЯТ У ЛАНДШАФТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ МУЗЕЙНИХ КОМПЛЕКСІВ

Кузьменко Анна Леонідівна¹, Трегуб Наталія Євгеніївна²,
Кутателадзе Владислав Вікторович³

¹ магістрант кафедри дизайну середовища,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна
e-mail: annakuzmenko2418@gmail.com, orcid: 0009-0004-5108-1098

² кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри дизайну середовища,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна
e-mail: alexsoshinskiy@gmail.com, orcid: 0000-0002-4021-2601

³ кандидат мистецтвознавства, доцент,
проректор з науково-дослідної роботи,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв, Харків, Україна
kartveli1@ukr.net

Анотація. **Мета** цієї роботи полягає у розробці науково обґрунтованих концепцій формування художньо-проектних образів українських святково-просвітницьких заходів у ландшафтному середовищі (на прикладі Національного літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди).

Методологія дослідження ґрунтується на системному і середовищному підходах, які орієнтовані на вивчення складно організованих систем, до яких належать музейні комплекси під відкритим небом. У роботі застосований структурно-композиційний аналіз і синтез архітектурних і дизайн-об'єктів у природному ландшафті; історико-хронологічний, візуально-аналітичний, метод порівняльного аналізу, метод типологічної систематизації, метод моніторингу, метод експертних суб'єктивних оцінок та метод експериментального проектування та прогнозування.

Результати. Визначено пріоритетні світові тенденції в галузі світлодизайну предметно-просторового екстер'єрного середовища, які широко використовуються у практиці українських світло-дизайнерів; систематизовано типи архітектурно-ландшафтного LED-освітлення на територіях музейних комплексів.

У результаті проведеного передпроектного аналізу об'єкта проектування було розроблено: оновлене планувальне рішення й функціональне зонування території музейного комплексу Г.С. Сковороди; концепції світло-кольорового комплексного формоутворення дизайн-об'єктів для реалізації сценаріїв національних українських свят (Івана Купала, Яблучний Спас) з використанням іммерсійних технологій (віртуальної реальності). Був запроєктований знаковий арт-об'єкт – фонтан за ідеєю (малюнком) Г.С. Сковороди «Нерівна всім рівність». Така дизайн-концепція художньо-проектних образів цих об'єктів на практиці може бути реалізована фахівцями харківських підприємств та ТОВ «ЛЕДЛАЙФ», що виконують аналогічні завдання в місті Харкові.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

– вперше на основі систематизованих сучасних світових тенденцій у галузі LED-технологій розроблені дизайн-концепції формування художньо-проектних образів українських народних свят у ландшафтному середовищі Національного літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди;

– удосконалено стильові прийоми LED-освітлення та обрання LED-оснащення у відповідності до тематики, символіки та атрибутики українських народних свят і фестивалів;

– набув подальшого розвитку сценарний підхід до формоутворення об'єктів світло-кольорового дизайну в архітектурно-ландшафтних просторах музейних комплексів [12, с. 11].

Практична значущість роботи полягає у можливості використання отриманих теоретичних результатів у навчальному процесі здобувачів вищої освіти за освітньо-професійними програмами «Архітектурно-ландшафтне середовище» та «Дизайн середовища», а також у можливості адаптації та впровадженні розроблених дизайн-концепцій художньо-образних рішень українських народних свят в аналогічних українських музеях просто неба.

Ключові слова: архітектурно-ландшафтні музейні комплекси, художньо-проектний образ, концепція, світловий дизайн, сценарії народних свят.

ВСТУП

В умовах сьогоденної суворості дійсності (воєнного стану) актуалізувались важливіші цілі та завдання українського суспільства – збереження науково-просвітницьких та пам'ятко-охоронних центрів української культури, відновлення їхньої діяльності, ревіталізація та реновація національних музейних комплексів під відкритим небом, зорієнтованість на прогресивний європейський досвід.

Світловий дизайн (lighting design) як сучасна технологія формування комфортного середовища життєдіяльності, конструювання та розрахунку освітлення є одним з провідних способів організації громадських просторів і невід'ємною компонентою в процесі формування таких складно-організованих та багатофункціональних архітектурно-ландшафтних систем, якими є музейні комплекси, оскільки «світлова атмосфера» суттєво впливає на створення відповідного художнього образу простору, емоційного настрою людини під час ознайомлення з експозицією та сценаріями свят і фестивалів, що відбуваються на їхніх територіях. Питання інтеграції світлового дизайну в архітектурно-ландшафтне середовище музейних комплексів, особливо з метою вирішення завдань організації святкового середовища, досі системно не аналізувалося, що свідчить на користь актуальності такої теми дослідження і запропонованих концепцій дизайнерських рішень.

В Україні функціонують кілька автентичних ТОП-музіїв під відкритим небом, що мають статус Національних: Закарпатський музей народної архітектури та побуту (м. Ужгород, Закарпатська обл.); музей народної архітектури і побуту

ім. Климента Шептицького «Шевченківський гай» (м. Львів, 120 пам'яток архітектури західних областей України); Запорізька Січ (м. Запоріжжя, Запорізька обл.); історико-архітектурний комплекс «Резиденція Богдана Хмельницького», споруджений на місці колишньої столиці гетьманської України середини XVII ст. (м. Чигирин, Черкаська обл.); історико-етнографічний заповідник «Переяслав» – музей народної архітектури та побуту Середньої Наддніпрянщини з пам'ятниками народної архітектури XVIII–XIX ст. (м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл.); музей «Мамаєва Слобода» (м. Київ, Київська обл.); музей народної архітектури та побуту України (Київська обл.), Чернівецький музей народної архітектури та побуту (м. Чернівці) [12, с. 7–9].

Національний літературно-меморіальний музей видатного українського філософа і поета Г.С. Сковороди розміщений в особняку поміщиків Ковалівських – старовинному будинку (садовому павільйоні), зведеному у XVIII ст. (кол. с. Пан-Іванівка, нині с. Сковородинівка, Золочівський р-н, Харківська обл.). Частиною музейного комплексу є старовинний парк, в якому збереглось перше поховання філософа, встановлено пам'ятник (скульптор І. Кавалерідзе), упорядковано «філософську алею» [12, с. 9].

7 травня 2022 р. музей був зруйнований діями агресора в умовах російсько-української війни. У зв'язку з цим музей потребує реконструкції будівлі, а сама територія – відновлення: реконструкції, консервації історичних пам'яток, перегляду сучасних підходів до формування архітектурно-ландшафтного середовища в організації національних свят

і фестивалів за умови збереження своєї автентичності.

Ознайомлення з музеями, представленими в Інтернеті, наочно продемонструвало вельми обмежене застосування інноваційних прийомів світлового дизайну в їх архітектурно-ландшафтному середовищі. Ліхтарі штучного світла на їхніх територіях вирішують завдання суто загального функціонального освітлення. Приклади дизайн-форм і відповідного оснащення згідно зі «світловими» сценаріями, які мають супроводжувати проведення певних свят і фестивалів, також рідкісні. Фотокадри, що фіксують проведення українських народних свят, зроблені переважно вдень.

Фрагментарна розробленість зазначеної проблеми в теорії дизайну свідчить про безумовну актуальність теми дослідження.

Робота виконувалась у рамках міжкафедральної держбюджетної теми «Сталий розвиток як вектор формування сучасної проєктної культури» на 2022–2025 роки (держреєстрація № 0122U200902).

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Серед дисертаційних досліджень, монографій, підручників і статей українських науковців, присвячених питанням формування художнього образу екстер'єрного середовища засобами світлового дизайну, слід відзначити роботи О. Кліщ [7], Л. Коваль [8], Н. Трегуб [4; 11; 16; 20]. У статті Ю. Борисенко представлена комплексна картина еволюції музеїв просто неба на українських землях [1]. Дисертація М. Брич [2] присвячена архітектурно-просторовій організації музеїв під відкритим небом в Україні. Роль світлодизайну в організації ландшафтного середовища дослідили М. Бухтіярова та Л. Гнатюк [3].

Принципи формування середовища засобами LED-освітлення дослідив Р. Келлі [19]. Особливості застосування кольору та світла в архітектурно-ландшафтному середовищі та їх вплив на людину розглядали К. Тарасова, Г. Кононенко, О. Янтовська [15].

У підручнику «Основи ландшафтно-архітектури та дизайну» у розділі «Формування світло-кольорового середовища в об'єктах ландшафтно-архітектури та дизайну» викладені особливості та прийоми інтеграції штучного світла в ландшафтний простір. Зокрема, співавторами аналізуються і порівнюються планувальні та об'ємно-просторові рішення малих садів при університетах, лікувальних закладах, торговельних підприємствах. «Сад при музеї варто вирішувати як із залученням національної історичної символіки,

так і з відтворенням природного середовища. Формування останнього слід здійснювати в органічному взаємозв'язку зовнішнього простору з внутрішнім. У такому саду можуть створювати пересувні виставки, вітрини з рекламою музею, а також із розміщенням скульптури» [10, с. 212].

Н. Кохан і О. Садовський [9] визначили принципи формування концепцій творів ленд-арту в ландшафтному дизайні, які стали підґрунтям для розробки дизайн-концепцій художньо-образного рішення архітектурно-ландшафтного середовища літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди та сценаріїв святкових заходів засобами LED-технологій (у рамках магістерської роботи А. Кузьменко).

МЕТА

Мета цієї роботи полягає у розробці науково обґрунтованих концепцій формування художньо-проєктних образів українських святково-просвітницьких заходів у ландшафтному середовищі Національного літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди засобами світлового дизайну. Ця мета досягається завдяки вирішенню таких завдань: проведенням аналізу науково-теоретичних праць та дизайнерської проєктної практики, що зумовили визначення пріоритетних українських та світових тенденцій у галузі світлодизайну предметно-просторового екстер'єрного середовища; визначенням цілей засобів світлодизайну на територіях сучасних музейних комплексів просто неба для організації масових заходів та систематизацією типів їх архітектурно-ландшафтного LED-освітлення. Це стало підґрунтям для розробки дизайн-концепцій художньо-образного рішення території парку літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Складниками художньо-проєктної творчості є: художня творчість та проєктна творчість. Проєктний образ – це, по-перше, ідеальний об'єкт або художня модель, створена уявою дизайнера, у якій відбивається реальний світ; по-друге, це цілісна, завершена у своїй побудові художня форма, у якій всі частини узгоджені одна з одною і з цілим, відповідно до змісту, що виражається у цій формі. Художній образ, який створює дизайнер, виникає в результаті переосмислення таких структурних зв'язків, які надають просторовому середовищу необхідну функціональну та композиційну цілісність, що позитивно впливає на культурне збагачення всіх

елементів соціотехносфери сучасного суспільства [12, с. 15–16].

У процесі теоретичного осмислення проблеми, постановки мети дослідження, розробки дизайн-концепцій та експериментального формоутворення ландшафтного середовища Національного літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди ми спиралась на поняття «інвайронмент» (від англ. Environment – середовище, оточення), змістом якого є мистецтво естетизації, оформлення середовища. Це один з провідних видів візуального мистецтва, який передбачає створення або перетворення певного пейзажу або предметного довкілля, штучних просторів. Інвайронмент поетизує самоцінні розрізнені фрагменти довкілля і є «мистецтвом довкілля». Цей рух «до середовища» в архітектурі отримав кілька умовних назв: середовищний підхід, контекстуалізм, інвайронменталізм (ідеологія охоронності) [12, с. 17]. Іноді в ньому використовуються елементи ленд-арту – трансформації природних об'єктів.

Комплекс музею-заповідника Г.С. Сковороди є місцем для організації літературно-мистецьких і регіональних свят, фестивалів тощо. Тут відбуваються: наукові зібрання (Всеукраїнські Сковородинівські літературні читання); вересневє зібрання філософів; «Сковородинівська весна»; «Покуть», «Екофольк-99»; День народження Любомира «Прийди до мене, мій Сковородо». Також тут регулярно проводяться великі мистецькі фестивалі: масниця «Колодій», Івана-Купала під гаслом «Сьогодні – Купала, завтра – Івана»; Яблучний плер; Андріївські вечорниці [12, с. 40].

Протягом часу існування території музею сформувались основні ландшафтно-планувальні та тематичні зони: алея афоризмів, філософська алея, сонячна галявина, англійський сад, ставок, дуб, криниця, меморіальна зона. Ділянки інтенсивного пішохідного руху відвідувачів музею облаштовані функціональним освітленням алей із застосуванням ліхтарів у стилі аналогів XVIII ст.

Декоративне акцентне освітлення елементів ландшафтного дизайну звичайно застосовують у підсвічуванні рослинних груп, форм геопластики, водних пристроїв, малих архітектурних форм, скульптури, декоративного покриття. Декоративне освітлення створює «нічну модернізацію» композиційного рішення завдяки широкому спектру світильників [10, с. 259–261] та основних прийомів підсвічування елементів саду [10, с. 263]. У формуванні світло-кольорового середовища та об'єктів ландшафтного

дизайну доцільним засобом є використання оптико-волоконної технології. Деревя можна підсвічувати завдяки розміщенню в їхніх кронах LED-джерел або прожекторами, замаскованими у щільних рядах низького чагарнику. З метою збереження природного кольору рослин квітника дерева освітлюють заливаючим білим світлом.

Значний художній ефект досягається джерелами з різнокольоровим світлом, який можна запропонувати в зонах святкових заходів та у стаціонарних символічних зонах (ДУБ, СТАВОК, КРИНИЦЯ, АНГЛІЙСЬКИЙ ПАРК, АЛЕЯ АФОРИЗМІВ, ФОНТАН) [12, с. 44]. Для розробки дизайн-концепцій ми вибрали 3 тематичні зони, де передбачається проведення певних українських свят: «Сонячна галявина», «Садовий ставок», «Англійський парк».

Майже всі українські національні свята були засновані з давніх-давен і мали певні вірування, силу традицій. До наших часів дійшли: Івана-Купала, Масниця (Коломій), Яблучний Спас. Всі вони мають коріння слов'янських народів (язичництва), коли був тісний зв'язок з природою, приділялась пошана Богам, природним стихіям – сонцю, вогню, землі, роду тощо. З приходом християнства дата Яблучного Спасу (серпень) припала на свято Преображення Господнього [12, с. 45].

Загальна дизайн-концепція проєктної пропозиції полягає у створенні художньо-образного рішення архітектурно-ландшафтного середовища музею засобами спеціально розроблених дизайн-об'єктів, оснащених світлом, пов'язаних з тематикою певного українського свята та з використанням характерних символів, знакових елементів свята, в яких закодований його сенс/ідея [12, с. 46]. Загалом пропонується використати всі відомі прийоми світло-діодного штучного освітлення: контурне, локальне, заливаюче світлом та змішане. Зазначені прийоми освітлення сприяють створенню мальовничої картини всього ландшафтного середовища, що оточує будівлі музею, – «САДУ БОЖЕСТВЕНИХ ПІСЕНЬ» (Г. Сковорода).

На «Сонячній галявині» пропонується проведення фестивалю «ApPleInAir», присвяченого символу творчості Г. Сковороди – яблуку, яблуні, де «яблуко» виступає метафорою для істини, яка стає доступною лише після зусиль і пізнання. Сковорода використовує цей символ для демонстрації гармонії між природним і духовним світом. У віршах яблуко символізує плід духовного розвитку та мудрості, обговорюється метафоричне «яблуко пізнання», яке допомагає людині зрозуміти себе та світ [12, с. 46–47].

Конфігурація пішохідних доріжок у планувальному рішенні цієї зони нагадує гілку дерева. Створення об'ємних дизайн-об'єктів (кіосків у формі стилізованих яблук), виконаних на основі металевих каркасів (дротяної конструкції) та плетива з лози, підсвічених засобами LED-джерел, доповнять художній образ цієї зони. Ергономічні параметри кіоску дозволяють облаштувати всередині зручне місце для продавця та полиці для товару (печених пирогів з яблуками у плетених корзинах, напоїв), а на зовнішній поверхні кіоску можна прибудувати барну стійку для покупців. Такі форми кіосків виконують роль світлових арт-інсталяцій у вечірній час та є місцями для групового спілкування відвідувачів (рис. 1 а, б).

Зона ставка активно задіяна під час проведення свята «Івана Купала». Фестиваль відзначає літнє сонцестояння (найдовший день і найкоротшу ніч у році) і спирається на давні язичницькі та слов'янські традиції. Учасники свята мають можливість танцювати навколо ватри, переплигуючи багаття, прикрашати дерева (вербу) різнокольоровими стрічками, плести вінки з польових квітів і пускали їх

на воду, створювати опудала слов'янських богів, які потім спалювати в багатті (опудало Купала), топити в річці (опудало Морену), або шукати квітку папороті [12, с. 49].

Згідно з проектною пропозицією кладка над водою має форму символу Сонця, яка слугує сценою для концертної програми та площадкою для пускання вінків на воду. Напівкругла вертикальна арка оснащена по периметру LED-джерелами теплого світла і асоціюється із сонцем та його променями. Ставок по периметру буде підсвічуватися блакитним сяйвом. Вражаючий ефект створює підсвічування води зсередини підводними освітлювальними приладами [12, с. 49], що створює містичну атмосферу під час проведення традиційних ритуалів свята Івана Купала. Вертикальні світильники, що нагадують суцвіття очерету, органічно вписуються в природне середовище, а також додатково слугують огорожею ставка по периметру (рис. 2 а, б).

Композиційним вузлом у планувальному рішенні музейного комплексу Г.С. Сковороди є перехрестя 7 алей. Саме для цього місця була

Рис. 1 а, б. Дизайн-концепція свята «Яблучний Спас»

Рис. 2 а, б. Дизайн-концепція фестивалю «Івана Купала»

розроблена об'ємна арт-інсталяція (світловий фонтан) за мотивами рисунку Г.С. Сковороди «Нерівна всім рівність», що відображає одну з філософських ідей видатного діяча української культури. Конструктив цієї інсталяції має бути підсвічений LED-джерелами. Основні елементи композиції (сосуди) можуть бути виготовлені з прозорого полімерного матеріалу (рис. 3). Пропонується також облаштування всіх алей декоративним покриттям з модульних керамічних елементів з вмонтованими в доріжку освітлювальними пристроями.

ВИСНОВКИ

1. Музейні комплекси України відрізняються особливістю ландшафтів, наявністю історичних будівель і пам'яток архітектури, багатими традиціями і символізмом, що передаються з давніх-давен майбутнім поколінням. Дослідженням визначено цілі засоби дизайну

під час організації масових заходів: популяризація культурно-історичної спадщини; відродження національних свят і традицій, підкреслення індивідуальності ландшафту ділянки; безпечне використання території; підвищення функціональності комплексу, збільшення інтенсивності туристичних потоків.

У результаті проведеного передпроектного аналізу було встановлено, що комплекс Національного літературно-меморіального музею Г.С. Сковороди потребує: реконструкції будівлі та виставкових приміщень музею, консервації історичних пам'яток на його території, осучаснення дизайнерських прийомів у формуванні архітектурно-ландшафтного середовища для організації національних свят і фестивалів за умови збереження автентичності.

На основі проведеного аналізу науково-теоретичних праць та дизайнерської проектної практики були визначені пріоритетні

Рис. 3. Арт-інсталяція (світловий фонтан) «Нерівна всім рівність»

світові тенденції в галузі світлодизайну предметно-просторового екстер'єрного середовища, які запропоновані як дизайн-концепції художньо-проектних образів українських свят на території Національного літературно-меморіального комплексу Г.С. Сковороди.

Подальші перспективні розвідки у напрямі теми цього дослідження такі: вирішення проблем реновації та ревіталізації середовища життєдіяльності у післявоєнний час, перегляд застарілих принципів, методів і засобів формоутворення, актуалізація експериментальних пошуків нових композиційних рішень організації культурно-просвітницьких комплексів різноманітними високотехнологічними та енергоефективними засобами дизайну.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Борисенко Ю.С. Становлення та розвиток музейних закладів просто неба на українських землях (кінець XIX – 80-ті рр. XX ст.). *Питання культурології*. 2017, № 33. С. 119–130. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.33.2017.141591>.
- [2] Брич М.Т. Архітектурно-просторова організація музеїв під відкритим небом в Україні : автореф. дис. ... канд. арх. 18.00.01. Львів : Львівська політехніка, 2020. 25 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0420U101965>.
- [3] Бухтіярова М.Ю., Гнатюк Л.Р. Роль освітлення у ландшафтному дизайні. Світлодизайн. Зовнішнє освітлення. *Теорія і практика дизайну* : збірник наукових праць. *Садово-паркове господарство*. 2022. Вип. 26. С. 240–247. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2022.26.29>.
- [4] Войтенко О.Ю., Трегуб Н.Є. Інноваційні парки & світловий дизайн: концепції формоутворення. International scientific and practical conference "War – Challenges in Modern Science" (16–17 November, 2023). Regas Publishing, Canada, Ottawa, 2023. 128 p. P. 13–18.
- [5] ДБНУ. 5 найбільших тенденцій у дизайні освітлення у 2023 році. 25.04.2023. URL: https://dbn.co.ua/publ/najbilshikh_tendencij_u_dizajni_osvitlennja/24-1-0-1094
- [6] Дубинський В.П. Архітектурно-художні принципи формування світло-кольорового середовища сучасного міста : автореф. дис. ... канд. арх. 18.00.01. Харків, 2007. 20 с.
- [7] Кліщ О.А. Світлова інсталяція як засіб композиційного формування образу міського простору : автореф. і дис. ... канд. арх. 18.00.01. Львів. 2016. URL: <https://old.lpnu.ua/sites/default/files/dissertation/2016/2711/a-ref.pdf>.
- [8] Коваль Л.М. Дизайн & LED-технології : монографія. Запоріжжя : ЗНТУ, 2014. 130 с., іл.
- [9] Кохан Н.М., Садовський О.В. Принципи формування концепції твору ленд-арту в інтер'єрі та ландшафтному дизайні. *Світгляд-Філософія-Релігія* : збірник наукових праць ДВНЗ УАБС СумДУ / За заг. ред. д. філос. н., проф. І.П. Мозгового. Суми : Коллаж-Принт. 2020, Вип. 15. С. 76–84.
- [10] Крижановська Н.Я. Основи ландшафтної архітектури та дизайну : підручник. Розділ 6: Формування світло-кольорового середовища в об'єктах ландшафтної архітектури та дизайну / Вотінов М.А., Смірнова О.В. Харків. ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2019. 348 с.
- [11] Кузьменко А.Л., Трегуб Н.Є. Світлодизайн як інструмент формування архітектурно-ландшафтного середовища сучасних музеїв при організації свят і фестивалів. *Експериментальні та теоретичні дослідження в контексті сучасної науки* : матеріали VII Всеукраїнської студентської наукової конференції, м. Львів, 22 листопада, 2024 рік / ГО «Молодіжна наукова ліга». Вінниця : ТОВ «УКРЛОГОС Груп», 2024. 906 с. С. 871–873.
- [12] Кузьменко А.Л. Світлодизайн у формуванні художньо-проектного образу архітектурно-ландшафтного середовища музейних комплексів. Кваліфікаційна робота на здобуття СВО «Магістр» за ОПП «Дизайн архітектурно-ландшафтного середовища». м. Харків. ХДАДМ, 2024. 97 с.
- [13] Національний літературно-меморіальний музей Г.С. Сковороди. URL: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/66116_national-literary-and-memorial-museum-of-hryhorii-skovoroda.htm#/google_vignette.
- [14] Освітлення музею: три основні проблеми та рішення. 20 квітня 2022 р. URL: <https://ua.benweilight.com/info/museum-lighting-three-major-problems-and-solut-69264228.html>.
- [15] Тарасова К., Кононенко Г., Янговська О. Особливості застосування кольорута світла в архітектурі та дизайні, їх вплив на людину. *International Science Journal of Engineering & Agriculture*. 2022. Вип. 1(5). С. 23–30.
- [16] Третьяк Н. Світловий дизайн у формуванні архітектурно-ландшафтного середовища інноваційних парків. *Актуальні питання гуманітарних наук* : Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024, Вип. 76. Том 2. С. 87–92. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-2-15>.
- [17] Kabluka. Light & Digital Sculptures: світло як універсальна мова меморіальної архітектури. URL: <https://pragmatika.media/kabluka-light-digital-sculptures-svitlo-iak-universalna-mova-memorialnoi-arkhitektury/>.
- [18] Landscape Lighting Types and Techniques. URL: <https://www.nptpool.com/resources/blog/landscape-lighting-types-and-techniques/>.
- [19] Light through the eyes of Richard Kelly. URL: <https://www.jisoiluminacion.com/en/light-through-the-eyes-of-richard-kelly/>.
- [20] Mochova K., Tregub N. Light Scenario by Means of OLED-technologies in Formation of the Object-Spatial Environment of Shopping and office Centre AVE PLACA in Kharkov. *Вісник ХДАДМ* : збірник наукових праць / за ред. Даниленка В.Я. Харків : ХДАДМ, 2015. № 2. Р. 29–33.

REFERENCES

- [1] Borysenko, Yu.S. (2017). Stanovlennya ta rozvytok muzeynykh zakladiv prosto neba na ukrayins'kykh zemlyakh (kinets' XIX – 80-ti rr. XX st.) [Formation and development of open-air museum institutions on Ukrainian lands (late 19th – 80s of the 20th century)]. *Pytannya kul'turolohiyi*, 33, 119–130. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.33.2017.141591> [in Ukrainian].
- [2] Brych, M.T. (2020). Arkhitekturno-prostorova orhanizatsiya muzeyiv pid vidkrytym nebom v Ukraini [Architectural and spatial organization of open-air museums in Ukraine]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. L'viv: L'vivska politehnika, 2020. 25 s. [in Ukrainian].
- [3] Bukhtiyarova, M.Yu., & Hnatiuk, L.R. (2022). Rol' osvittlennya u landshaftnomu dyzayni. Svitlodyzayn. Zovnishnye osvittlennya [The role of lighting in landscape design. Lighting design. Outdoor lighting]. *Teoriya i praktyka dyzaynu: zb. nauk. prats'. Sadovo-parkove hospodarstvo*, 26, 240–247. <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2022.26.29> [in Ukrainian].
- [4] Voytenko, O.Yu., & Trehub, N.Ye. (2023). Innovatsiyni parky & svitlovyy dyzayn: kontseptsiiy formoutvorennia [Innovative parks & lighting design: concepts of form formation]. International scientific and practical conference "War – Challenges in Modern Science" (16–17 November, 2023). Regas Publishing, Canada, Ottawa. 128 p. P. 13–18 [in Ukrainian].
- [5] DBNU. (2023). 5 naybil'shykh tendentsiy u dyzayni osvittlennya u 2023 roku [5 biggest trends in lighting design in 2023]. 25.04.2023. Retrieved from: https://dbn.co.ua/publ/najbilshikh_tendenciy_u_dizajni_osvittlennja/24-1-0-1094 [in Ukrainian].
- [6] Dubyns'kyi, V.P. (2007). Arkhitekturno-khudozhni pryntsyipy formuvannia svitlo-kol'orovoho seredovyscha suchasnoho mista [Architectural and artistic principles of forming the light and color environment of a modern city]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv. 20 s. [in Ukrainian].
- [7] Klishch, O.A. (2016). Svitlova instalyatsiya yak zasib kompozytsynoho formuvannia obrazu mis'koho prostoru [Light installation as a means of compositional formation of the image of urban space]. *Extended abstract of Candidate's thesis. Candidate's thesis*. Lviv. Retrieved from: <https://old.lpnu.ua/sites/default/files/dissertation/2016/2711/a-ref.pdf> [in Ukrainian].
- [8] Koval', L.M. (2014). *Dyzayn & LED-tekhnoholihiy: monohrafiya [Design & LED technologies: monograph]*. Zaporizhzhya: ZNTU. 130 s., il. [in Ukrainian].
- [9] Kokhan, N.M., & Sadovs'kyi, O.V. (2020). Pryntsyipy formuvannia kontseptsiiy tvoriv lend-artu v inter'yeri ta landshaftnomu dyzayni [Principles of forming the concept of a work of land art in interior and landscape design]. *Svitohlyad-Filosofiya-Relihiya: zbirnyk nauk. prats' DVNZ UABS SumDU / Za zah red. d. filos. n., prof. I.P. Mozhovoho*. Sumy: Kollazh-Prynt. Vyp. 15. S. 76–84 [in Ukrainian].
- [10] Kryzhanovs'ka N.Ya. (2019). Osnovy landshaftnoyi arkhitektury ta dyzaynu: pidruchnyk. Rozdil 6: Formuvannia svitlo-kol'orovoho seredovyscha v ob'yektakh landshaftnoyi arkhitektury ta dyzaynu [Fundamentals of landscape architecture and design: textbook. Chapter 6: Formation of light and color environment in landscape architecture and design objects] / Votinov M.A., Smirnova O.V. Kharkiv. KHNUMH im. O.M. Beketova [in Ukrainian].
- [11] Kuz'menko, A.L., & Trehub, N.Ye. (2024). Svitlodyzayn yak instrument formuvannia arkhitekturno-landshaftnoho seredovyscha suchasnykh muzeyiv pry orhanizatsii svyati i festyvaliv [Lighting design as a tool for forming the architectural and landscape environment of modern museums when organizing holidays and festivals]. *Eksperymental'ni ta teoretychni doslidzhennia v konteksti suchasnoyi nauky: materialy VII Vseukrayins'koyi students'koyi naukovoï konferentsii*, m. L'viv, 22 lystopada, 2024 rik / HO «Molodizhna naukova liha». Vinnytsya: TOV «UKRLOHOS Hrup. 906 s. S. 871–873. [in Ukrainian].
- [12] Kuz'menko, A.L. (2024). Svitlodyzayn u formuvanni khudozhno-proyektynoho obrazu arkhitekturno-landshaftnoho seredovyscha muzeynykh kompleksiv [Lighting design in the formation of the artistic and design image of the architectural and landscape environment of museum complexes]. *Kvalifikatsiyna robota na zdobuttia SVO «Mahistr» za OPP «Dyzayn arkhitekturno-landshaftnoho seredovyscha»*. m. Kharkiv: KHDADM, 97 s. [in Ukrainian].
- [13] Natsional'nyy literaturno-memorial'nyy muzey H.S. Skovorody [National Literary and Memorial Museum of Hryhorii Skovoroda]. Retrieved from: https://ua.igotoworld.com/ua/poi_object/66116_national-literary-and-memorial-museum-of-hryhorii-skovoroda.htm#/google_vignette [in Ukrainian].
- [14] Osvittlennia muzeyu: try osnovni problemy ta rishennia. (2022). [Museum Lighting: Three Major Problems and Solutions]. Retrieved from: <https://ua.benweilght.com/info/museum-lighting-three-major-problems-and-solut-9264228.html> [in Ukrainian].
- [15] Tarasova, K., Kononenko, H., & Yantovs'ka, O. (2022). Osoblyvosti zastosuvannia kol'oru ta svitla v arkhitekturi ta dyzayni, yikh vplyv na lyudynu [Peculiarities of the use of color and light in architecture and design, their impact on humans]. *International Science Journal of Engineering & Agriculture* [in Ukrainian].
- [16] Trehub, N. (2024). Svitlovyy dyzayn u formuvanni arkhitekturno-landshaftnoho seredovyscha innovatsiynykh parkiv [Lighting design in the formation of the architectural and landscape environment of innovation parks]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk: Mizhvuzivs'kyi zbirnyk naukovykh prats' molodykh vchenykh Drohobys'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka / redaktery-uporyadnyky M. Pantyuk, A. Dushnyy, I. Zymomrya*. Drohobych: Vydavnychyy dim «Hel'vetyka». DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-2-15> [in Ukrainian].
- [17] Kabluka. Light & Digital Sculptures: svitlo yak universal'na mova memorial'noyi arkhitektury [Light & Digital Sculptures: Light as a Universal Language of Memorial Architecture]. Retrieved from: <https://pragmatika.media/kabluka-light-digital-sculptures-svitlo-iak-universalna-mova-memorialnoi-arkhitektury/> [in Ukrainian].

[18] Vydy ta pryomy landshaftnoho osvittleniya [Landscape Lighting Types and Techniques]. Retrieved from: <https://www.nptpool.com/resources/blog/landscape-lighting-types-and-techniques/> [in Ukrainian].

[19] Light through the eyes of Richard Kelly. Retrieved from: <https://www.jisoiluminacion.com/en/light-through-the-eyes-of-richard-kelly/> [in English].

[20] Mochova, K., Tregub, N. (2015). Light Scenario by Means of OLED-technologies in Formation of the Object-Spatial Environment of Shopping and office Centre AVE PLACA in Kharkov. *Visnyk KHDADM: Zb. nauk. prats' / za red. Danylenka V.Ya.* Kharkiv: KHDADM. № 2. S. 29–33 [in English].

ABSTRACT

Kuzmenko A., Tregub N., Kutateladze V. Design concepts of artistic and design images of Ukrainian holidays in the landscape environment of museum complexes

Purpose. The purpose of this work is to develop scientifically based concepts for the formation of artistic and design images of Ukrainian festive and educational events in a landscape environment (using the example of the National Literary and Memorial Museum of G.S. Skovoroda).

Methodology. The research methodology is based on systemic and environmental approaches, which are focused on the study of complexly organized systems, which include open-air museum complexes. The work uses structural and compositional analysis and synthesis of architectural and design objects in the natural landscape; historical and chronological, visual and analytical, comparative analysis method, typological systematization method, monitoring method, expert subjective assessment method, and experimental design and forecasting method.

Results. The following are identified: priority global trends in the field of lighting design of the subject-spatial exterior environment, which are widely used in the practice of Ukrainian lighting designers; types of architectural and landscape LED lighting in the territories of museum complexes are systematized.

As a result of the pre-project analysis of the design object, the following were developed: an updated planning solution and functional zoning of the territory of the G.S. Skovoroda museum complex; concepts of light-color complex formation of design objects for the implementation of scenarios of national Ukrainian holidays (Ivana Kupala, Apple Savior) using immersive technologies (virtual reality). A landmark art object was designed – a fountain based on the idea (drawing) of G.S. Skovoroda "Unequal equality for all". This design concept of artistic and design images in practice, it can be implemented by specialists from Kharkiv enterprises and LEDLIFE LLC, which perform similar tasks in the city of Kharkiv.

Scientific novelty. The scientific novelty of the obtained research results lies in the fact that:

- for the first time, based on systematized modern world trends in the field of LED technologies, design concepts for the formation of artistic and design images of Ukrainian folk holidays in the landscape environment of the National Literary and Memorial Museum of G.S. Skovoroda have been developed;

- the stylistic techniques of LED lighting and the selection of LED equipment in accordance with the theme, symbolism and attributes of Ukrainian folk holidays and festivals have been improved;

– the scenario approach to the formation of light and color design objects in the architectural and landscape spaces of museum complexes has been further developed.

Practical relevance. The practical significance of the work lies in the possibility of using the obtained theoretical results in the educational process of higher education applicants in the educational and professional programs "Architectural and Landscape Environment" and "Environmental Design", as well as in the possibility adaptation and implementation of developed design concepts of artistic and figurative solutions for Ukrainian folk holidays in similar Ukrainian open-air museums.

Keywords: architectural and landscape museum complexes, artistic and design image, concept, lighting design, scenarios of folk holidays.

AUTHOR'S NOTE:

Kuzmenko Anna, Master's degree, Department of Environmental Design, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: annakuzmenko2418@gmail.com, orcid: 0009-0004-5108-1098.

Tregub Nataliia, Candidate of Architecture, Associate Professor, Associate Professor at the Environment Design Department, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: alexsoshinskiy@gmail.com, orcid: 0000-0002-4021-2601.

Kutateladze Vladyslav, Candidate of Art Studies, Associate Professor, Vice-Rector of Science and Research, Kharkiv State Academy of Design and Arts, Kharkiv, Ukraine, e-mail: kartveli1@ukr.net, orcid: 0000-0001-5570-5233.

Стаття подана до редакції 29.05.2025 р.